

de større Møllere tilgode, de Møllere, der ere i Besiddelse af en temmelig stor Drivkraft og af Pengemidler, og denne Lov bliver altsaa i Favør af de større Møller, i Udsfavør af de mindre. Jeg føler mig vel ikke fra mit Standpunkt opfordret til at tage de mindre Mølleres Interesser i Forsvar imod de større; men det er ikke engang under de tidligere Forhandlinger blevet antydet af Møllernes Forsvarere, at der skulde tages noget Hensyn dertil; jeg vil ikke tage de mindre Mølleres Rettigheder i Forsvar, men jeg vil blot sige, at jeg ikke finder nogen Grund til at tilstaae en saadan Rettighed til Gavn for de større, til Skade for de mindre. Det er en Betragtning, som det forekommer mig maa paatrænge sig ved denne Sag. Hvad er da Grunden til, at Møllerne mere end andre Næringsveie trænge til en saadan Begunstigelse og en saa betydelig Understøttelse? Det er jo en temmelig almindelig Erfaring fra andre Næringsveie, at man ikke frygter for at etablere en Haandværksdrift eller Fabriksdrift, fordi der kunde etablere sig Andre i en lignende Retning. For at jeg skal tage et Exempel, saa veed jeg ikke, hvorfor jeg skulde tage i Betænkning at være Garver, fordi Stomagerne selv kunne garve deres Læder; det er aldeles analogt hermed. Hvad er da Grunden til, at Møllerne trænge til en saa betydelig Understøttelse fremfor andre Næringsveie? Det maa da enten være, at de ikke kunne bestræbe det, som forlanges af dem, og at de derfor maa vente, at saasnart Friheden gives, at Andre ville indfinde sig og concurrere med dem; er dette Tilfældet, saa er jo Mølletræng tilstede, og saa falder dette Spørgsmaal bort; eller det maa være, fordi deres Værker virkelig ere saa slet indrettede, at enhver ny Tilkommende vil see sig istand til at concurrere med dem; er dette Tilfældet, da forekommer det mig, at de ikke fortjene nogen stor Understøttelse; thi det maa være deres egen Sag at forbedre deres Værker. Det tredje Tilfælde er det, at deres Næringsvei maaskee er saa lønnende, saa indbringende (Sagt: Har været!), at der for Andre er en stor Opfordring til at concurrere med dem. Er dette ikke Tilfældet, er der ingen saadan Opfordring, saa risikerer man ikke noget ved, at Friheden gives (Nei!).

Er det nu Tilfældet, at Møllerne ere saa lønnende, da maa det jo vise sig i Møllernes Capitalværdi, da maa det vise sig, naar man vurderer Møllerne til Salg i Handel og Vandel. Jeg troer nu ikke, at det vil vise sig, at denne Næringsvei er saa overordentlig lønnende. Dersom vi gaae til Taxationen af en Mølle i Handel og Vandel — jeg tænker navnlig paa Møllerne paa Landet — da troer jeg, at man i de fleste Tilfælde vil finde, at dens Værdi repræsenteres deels ved den Jord, der hører til den, deels ved den Drivkraft, den er i Besiddelse af, og som er en virkelig Værdi lige over for den, som skal skaffe en ny Drivkraft tilveie, og deels ved Bygningerne. Vurderer man disse 3 Ting, saa troer jeg, at man i de allerfleste Tilfælde har Møllecapitalværdi (Sagt: Ogsaa med Hensyn til Veirmøller); jeg troer ikke, at Rettigheden i og for sig i de fleste Tilfælde ansees for at have en virkelig Værdi. Dette er Tilfældet paa Landet; i Kjøbstæderne, hvor der meest er Veirmøller, er Forholdet maaskee noget anderledes; men, forsaavidt jeg har forstaaet den ærede Indenrigsminister rigtigt, saa vil der for Fremtiden vedblive at eksistere det Forhold, som nu eksisterer, saa at der ikke vil blive lagt Næringsdrivende f. Ex. Bryggere eller Brandeviinsbrændere Hindringer i Veien, for i Kjøbstæderne at forene Mølleri med deres egne Næringsbrug, det vil sige forme det Korn, de selv bruge, saaledes forstod jeg den høitærede Indenrigsminister (Indenrigsministeren: Saaledes var det hidtil) og at Ministeriet vilde vedblive at bevillige det — dersom jeg har misforstaaet den høitærede Indenrigsminister, vil han vel være saa god at oplyse mig derom — men i ethvert Tilfælde bliver med Hensyn til Landet min Paastand den samme, og det vil ogsaa gælde i Kjøbstæderne, forsaavidt jeg har forstaaet den høitærede Indenrigsminister ret. Endnu maa jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at ved at omtale, at Møllerne risquere saameget ved nye Møllers Anlæg, har man gjentagende paabe- raabt sig Bagerne, jeg troer nu ikke, at det vil blive Tilfældet; thi efter min Overbeviisning kan det ikke betale sig for Bagerne paa Landet selv at etablere Møller, vel at mærke, naar Forholdene ikke ere saaledes, at der kan tjens-